

De brede opdracht van een lokaal team, versie 1.0

Maart 2023

Inhoudsopgave

Inleiding	1
De opdracht van lokale teams	2
1. Het versterken van de buurt.....	2
2. Laagdrempelig toegankelijk/beschikbaar zijn voor inwoners	2
3. Actief samenwerken met/erbij halen van andere partners.....	4
4. Strategisch partner van de gemeente: maatschappelijk aanspreekbaar en betrokken	4
Samenvattend bieden lokale teams:	4
Congruente randvoorwaarden	5

Inleiding

De Associatie Wijkteams ziet het als haar maatschappelijke opdracht om, lerend van de dagelijkse praktijk, een voorzet te geven voor de inhoudelijke opdracht van lokale teams. De praktijkervaring wordt hierbij getoetst aan de landelijke ontwikkelingen en omgekeerd. Op deze manier voeden beleid en praktijk elkaar en ontwikkelen lokale teams samen een nieuw vak. Het vak van de professional in het lokale team is nog erg jong. Er wordt verder gebouwd op bestaande wet- en regelgeving, richtlijnen en beroepsnormen en tegelijkertijd vraagt het om een nieuwe, eigen taal om de essentie van het vak recht te doen.

In de Hervormingsagenda Jeugd wordt gekoerst op een ‘bestuurlijk kader’ waarin wordt vastgelegd dat in alle gemeenten actieve lokale teams worden ingericht.

Om het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming te realiseren en te versnellen is het tegelijk nodig dat in alle gemeenten lokale teams de opdracht krijgen om hulp te verlenen bij (vermoedens van) onveiligheid.

Beide ontwikkelingen koersen dus aan op ‘actieve lokale teams’ die zelf hulp verlenen, óók als het gaat om werken aan veiligheid. Dat betekent altijd: professionele hulp bieden op basis van vrijwillige toestemming. De Associatie Wijkteams ondersteunt dit van harte: lokale teams verlenen, waar nodig, zelf hulp. Dit doen zij in de leefwereld van de inwoner.

De Associatie kent sinds de zomer 2022 een leernetwerk, waarin verschillende leergroepen zich voorbereiden op deze opdracht aan lokale teams. Een van de leergroepen is de bestuurlijke groep ‘de terugpraters’. Die heeft zich als doel gesteld ervoor te zorgen dat de inhoud van de opdracht aan wijkteams in het licht van het Toekomstscenario en de Hervormingsagenda goed in beleid en praktijk zal landen; daarvoor is het nodig dat er mét en niet over lokale teams wordt gesproken.

De terugpraters hebben met elkaar als eerste vingeroefening de opdracht op veiligheid¹, én de brede opdracht voor lokale teams geformuleerd. De brede opdracht staat beschreven in dit document. Zij zien voorliggende tekst als een eerste, en nog voorlopig begin. De Associatie voert in de komende maanden graag het gesprek met binnen- en buitenperspectieven om te komen tot een verrijkte versie 2.0, vergelijkbaar met het proces rond de opdrachtformulering op veiligheid.

---

¹ Versie 1.0 van de opdracht tav (on)veiligheid vind je [hier](#).

De opdracht van lokale teams

De opdrachtformulering van lokale teams is opgedeeld in vier onderdelen, die in samenhang begrepen en uitgevoerd worden, en onderling ook enige overlap kennen omdat alles met alles samenhangt. De vier onderdelen bestrijken de brede maatschappelijke opdracht van lokale teams². Per onderdeel wordt op een later moment de verdieping voor verschillende maatschappelijke opgaven beschreven (denk aan bestaanszekerheid, kansengelijkheid, veiligheid)³.

1. Het versterken van de buurt

Het lokale team stimuleert het ontstaan van krachtige, bloeiende, veilige buurten en duurzame netwerken, ten behoeve van álle inwoners. Zo levert zij een bijdrage aan een inclusieve samenleving, met kansen voor iedereen. Samen met inwoners brengt zij in beeld wat lokaal veelvoorkomende vraagstukken zijn en welke collectieve oplossingen daarbij passen. Deze worden samen met inwoners gerealiseerd. Er is aandacht voor problemen en onderliggende oorzaken, maar zeker ook voor krachten en beschermende factoren⁴. Denk aan armoede of schulden, aan psychische kwetsbaarheid van ouders, aan talenten, beperkingen of een steunend netwerk. Een stabiel eigen netwerk helpt inwoners bij het zelfoplossend vermogen, en dan zijn lokale teams, of andersoortige overheidsoplossingen, soms niet meer nodig⁵. Daarom werken professionals van lokale teams in de buurt en kennen zij de buurt. Natuurlijk komen zij bij de inwoner thuis, maar werken bijvoorbeeld ook vanuit locaties van scholen en huisartsen.

2. Laagdrempelig aanwezig zijn voor vragen, advies en hulp voor inwoners

Alle inwoners voelen zich welkom bij het lokale team. Lokale teams zijn aanwezig in het dagelijks leven. Professionals sluiten aan bij de 'rommelige werkelijkheid' van de leefwereld. De professional staat naast de inwoner en is een stabiele, betrouwbare partner die de inwoner waar nodig steunt bij het voeren van regie over het eigen leven.

Laagdrempelig beschikbaar zijn voor vragen, advies en hulp

Het lokale team is laagdrempelig aanwezig voor vragen of 'ervaren last' van inwoners, en biedt vrijwillige advies en hulp, aanvullend op de mogelijkheden van inwoners zelf⁶. Vrijwillig wil zeggen: met toestemming van de inwoner. Het lokale team doet dat vanuit een ontwikkelingsperspectief, kijkt waar waarde en betekenis toegevoegd kan worden vanuit nabijheid en stemt haar rol en betrokkenheid altijd af op waar de inwoner of het huishouden op dat moment waarschijnlijk het meeste baat bij zal hebben⁷.

Samen met inwoners werken ze aan het versterken van het gewone leven:

- Bestaanszekerheid en participatie realiseren (ertoe doen)
- Ontwikkelingskansen vergroten (gezien worden)
- Steun en geborgenheid ervaren (steun en veiligheid ervaren)

---

² Lokale teams hebben inmiddels in zeven jaar praktijkervaring opgedaan wat dat betekent. De huidige tekst vormt een neerslag van die zeven jaar wijze praktijken. Als een verdere uitwerking van en verdieping op het kwaliteitsstatuut wijkteams: *kwaliteit moet je doen*.

³ Aan een volgende versie van de beschrijving van de opgave veiligheid wordt op dit moment simultaan gewerkt. In de tweede helft van 2023 zullen we beide opdrachtformuleringen in samenhang presenteren.

⁴ Beweging Brede Blik | Projecten | voor Jeugd & Gezin (voordejeugdenhetgezin.nl)

⁵ Haslam, C., Jetten, J., Cruwys, T., Dingle, G., & Haslam, S.A. (2018). *The New Psychology of Health: Unlocking the Social Cure* (1st ed.). Routledge.

⁶ Self determination theory

⁷ Associatie Wijkteams, *Kwaliteit moet je doen*, 2022, richtlijn samen beslissen over passende hulp, Elwyn, G., Charles, C. (2001). *Shared decision-making: the principles and the competencies*. Edwards, AG and Elwyn, G, eds. *Evidence-Based Patient Choice: Inevitable or Impossible?* pp. 118-143. Oxford: Oxford University Press.

Kijken met een brede blik

Lokale teams hebben als doel om samen met de inwoner te doen wat noodzakelijk en duurzaam effectief is. Samen met de inwoner kijkt de professional wat er aan de hand is. En doet wat nodig is om de basis op orde te krijgen en te houden. Denk daarbij aan: inkomen, wonen, betekenisvol kunnen zijn, hulp en steun bij problematiek en het ervaren van trauma. Dat kunnen oorzaken van stress, gevoelens van hulpeloosheid of uitsluiting zijn. Professionals zijn dus incidenteel, kortdurend en soms ook duurzaam aanwezig.

Het lokale team kijkt dus met een brede blik naar de samenhang tussen verschillende leefdomeinen en ondersteunt in die breedte, met oog voor alle levensgebieden en -domeinen vanuit een duurzame integrale aanpak (Jeugdwet, WMO, Participatiewet, werk en inkomen, onderwijs, preventie).

Aanvullend werken op de mogelijkheden van de inwoner zelf

Inwoners voelen dat ze zelf verantwoordelijk kunnen zijn en blijven voor hun eigen leven en dat er hulp gegeven wordt op die onderdelen die echt noodzakelijk zijn voor het bereiken van een duurzame oplossing. Tegelijkertijd voelen ze ook dat er wegingen gemaakt worden ten aanzien van wat binnen hun eigen verantwoordelijkheid valt en waar ze zelf aan de lat staan.

Er zitten ook grenzen aan wat een lokaal team kan bereiken. Als iets niet kan (ook vanwege beperkte collectieve middelen), is de professional daar eerlijk over, en gaat samen met de inwoner op zoek naar wat wél kan. Soms wordt het onmogelijke toch mogelijk gemaakt. Er wordt ook hulp geboden aan mensen die (nog) geen hulpvraag stellen maar wel 'last' ervaren. Lokale teams zijn hierin proactief en uitnodigend, ook bij zorgen van derden. Een lokaal team heeft de competenties om "achter de voordeur te komen" en om een werk/hulprelatie tot stand te brengen vanuit het naast de betrokkenen te staan en het onbevooroordeeld luisteren.. Lokale teams werken vanuit het besef dat de wereld niet maakbaar is, en dat falen en lijden óók onderdeel zijn van het dagelijks leven. Lokale teams zijn dus zowel vertrouwde adviseur als kritische vriend.

Analyse en planvorming

Samen met het huishouden, het relevante netwerk en eventuele andere professionals maakt de medewerker een analyse en een plan, dat in een cyclisch proces voortdurend aangescherpt en bijgesteld wordt. Analyse en planvorming volgt uit het kijken met een brede blik en het plan is gericht op het gewenste toekomstperspectief.

Er wordt zonder oordeel doorgevraagd in concrete woorden en zonder uit te gaan van een conclusie. Dit betreft ook waarnemingen die op onveiligheid kunnen wijzen. De medewerker vraagt naar ieders perspectief, en vraagt met empathie door, en maakt samen met de inwoner en diens netwerk een plan, op basis van zorgvuldige en transparante oordeels- en besluitvorming⁸. Een professional handelt in onzekerheid en ambiguïteit (niemand kan in de toekomst kijken), dus het proces verloopt nooit helemaal precies zoals van tevoren is bedacht.

Rechtsbeschermend

De rechtsbescherming voor inwoners is vanaf het eerste contact punt van aandacht. Dat uit zich onder andere in:

- Lokale teams maken helder dat de hulp en ondersteuning vrijwillig is.
- Er wordt gewerkt en informatie uitgewisseld op basis van toestemming van inwoners, ouders met gezag, jeugdigen van 12 jaar en ouder en anderen wiens gegevens verwerkt

---

⁸ Adri van Montfoort, professionele oordeelsvorming in het sociaal domein, 2019

worden. De regie ligt bij het gezin, professionals ondersteunen hen hierbij (bieden regiehulp).

- Lokale teams wijzen op de mogelijkheid van een onafhankelijk clientondersteuner.
- Lokale teams oordelen en handelen navolgbaar, uitlegbaar en transparant.

3. Actief samenwerken met/erbij halen van andere partners

Het lokale team heeft een eigenstandige rol, zoals ook familieleden, burens, het regionaal veiligheidsteam, het onderwijs, de huisarts, de rechter of de politie. Lokale teams werken vanuit die eigenstandigheid aan samenwerking in netwerken met andere partners om de maatschappelijke opgaven gezamenlijk op te pakken. Zij investeren in duurzame samenwerking met alle partners in de wijk, buurt, dorp en sluiten aan bij (informele) netwerken, de sociale basis en andere partners in het brede sociale en sociaal medische domein.

Lokale teams werken dus in een netwerk, gelijktijdig (en niet volgordelijk) aan hun opdracht in een cyclisch proces. Lokale teams werken in een wrap around aanpak, waarbij er gezamenlijke verantwoordelijkheid wordt genomen vanuit een eenduidige visie tussen de partners. Daarbij ligt de nadruk op elkaar helpen, verantwoordelijkheid nemen, elkaar aanspreken als dat niet gebeurt, nieuwsgierig zijn waarom dat niet gebeurt en vervolgens processen afspreken om op basis daarvan de samenwerking te verbeteren.

Samen met partners (zoals gemeenten, woningbouwcorporaties en onderwijs) wordt gewerkt aan bestaanszekerheid, aan vroegsignalering, en het voorkomen van dreigend thuiszitten, uithuisplaatsingen of verlies van werk en inkomen. Of te helpen om vechtscheidingen om te buigen naar echtscheidingen, en gezinsrelaties te herstellen. Lokale teams dragen op die manier effectief bij aan preventie.

4. Strategisch partner van de gemeente: maatschappelijk aanspreekbaar en betrokken

Lokale teams dragen zichtbaar bij aan (specifieke) beleidsdoelstellingen van de gemeente. Zij tonen maatschappelijk leiderschap door ook keuzes te durven maken of vragen te durven stellen over wat maatschappelijk verantwoord of haalbaar is.

Het lokale team kan helder toelichten welke keuzes worden gemaakt in de bestede middelen (inclusief inzet van specialistische hulp), aan zowel de individuele inwoner als aan de samenleving. Daarbij wordt niet alleen gekeken naar symptomen maar vooral naar de onderliggende patronen, op basis van een stevige analyse. Deze bieden aangrijpingspunten voor passende hulp en duurzame (ook collectieve) oplossingen.

Lokale teams zijn een betrouwbare partner voor de gemeente en bieden deskundige, kwalitatief hoogwaardige dienstverlening, transparant en duurzaam. Ook bieden lokale teams een kritische spiegel aan de gemeente. Zij verhogen de inzet waar dat het hardste nodig is, en durven daarbij ook lastige keuzes te maken op basis van menselijke mogelijkheden en beschikbare middelen.

Samenvattend bieden lokale teams:

- Beschikbaarheid, hulp en ondersteuning
- In buurten en aan individuele inwoners
- In het dagelijkse leven
- Vindbaar, toegankelijk, direct beschikbaar
- Naast de inwoner, relationeel, present, samen beslissend, rechtsbeschermend
- Concreet en duurzaam helpend, versterken van zelfoplossend vermogen
- Helder en navolgbaar in oordeels- en besluitvorming
- Kostenbewust en met nuchtere, realistische, concrete doelen, met focus
- Samen met anderen
- Als kritische vriend van inwoners, gemeenten en de gemeenschap

Congruente randvoorwaarden

Om aan de eigenstandige opdracht en de maatschappelijke opgaven te kunnen werken, hebben wijkteams passende randvoorwaarden nodig. Zeven jaar praktijkervaring laat zien dat die in vijf punten te onderscheiden zijn.

- **Gedeelde visie**

Gemeenten investeren in partners om te werken vanuit een gedeeld gedachtegoed van de transformatie: eerder, dichtbij, integraal en op maat, vanuit wederzijds en wederkerig vertrouwen.

- **Daarbij passende inrichtingskeuze**

Gemeenten faciliteren wijkteams in de opdracht om bovenstaande punten uit te kunnen voeren. Gemeenten en rijk zorgen ervoor dat wijkteams en specialisten kunnen samen werken. De inzet van specialistische zorg gebeurt ook in de leefwereld en aanvullend op het wijkteam.

- **Verantwoording**

Gemeenten stimuleren alle partijen om te laten zien hoe ze samen in het netwerk een bijdrage leveren op de beleidsdoelstellingen.

- **Financiering**

Financiering doet recht aan het leveren van maatwerk én aan de noodzaak om van curatief naar preventief te werken. Taakgerichte bekostiging en lump sum financiering is dus een voorwaarde voor wijkteams en aanvullende zorg. Dit doet ook recht aan de administratieve lastenvermindering die noodzakelijk is.

- **Leren**

Wijkteams, specialistische hulp en gemeenten zorgen samen voor betekenisvolle informatie. Zowel cijfermatig en narratief wordt gezocht op inzicht t.a.v. de doelstellingen en wordt er geleerd t.a.v. de impact op de opgaven.